

*Kong Harald er glad for alle som ber for ham.
– Det er kraft i de foldede hender. Når denne
kraften konsentreres om kongens gjerning, føles*

*det godt, sier Kongen til Vårt Land. I forbindelse med tusen-
årsjubileet for kristendommen i
Norge, har Vårt Land fått et
eksklusiivt intervjue med Hans
Majestet Kong Harald V.*

KONGEN er overhode for Den norske kirke. Men ikke på samme måte som for eksempel paven er for den katolske kirken. Det illustreres av en episode fra pavenes besøk i Norge i 1989.

Lars Roar Langslet forteller at paven i kong Olav om hans velsignelse – med en begrunnelse at kongen jo var kirkeoverhode.

– Episoden med paven er faktisk ukjent for meg, og jeg er sikker på at kong Olav ikke velsignet paven. Jeg tror ikke kong Olav kjente seg som åndelig overhode på samme måten som paven er for sin kirke, sier kong Harald.

– Men ser Kongen noen åndelig funksjon i det å lede Den norske kirke?

– Jeg er jo ikke geistlig på noen som helst måte. En slik åndelig funksjon tror jeg vi skal overlate til biskoper og prester. Men jeg håper at jeg og stillingen kan være med på å samle kirken, ikke splitte.

– Hva betyr det i praksis å være kirkens overhode?

– Det gir ikke så mange praktiske utslag, egentlig. Et av de mest iøynefallende er at man er med på vigsel av nye biskoper. Og nå skal vi altså være med på tusenårsjubileet for kirken i Norge.

– Hva betyr det at Norge har en tusenårig kristen tradisjon?

– Den har samlet folket om et felles erdissett og medvirket til å skape et homogen folk. Kristne og humanistiske verdier har gitt seg utslag i misjon og humanitært arbeid, flyktingearbeid og FN-samarbeidet.

PERSONLIG ENGASJEMENT

Det har alltid vært et nært forhold mellom konge og kirke i Norge. Vårt nåværende kongehus har likevel engasjert seg personlig ut over de formelle krav som ligger i Grunnloven. Kong Olav la i sin tid ned et betydelig engasjement i at han skulle bli signet til kongsgjerningen, og vårt nåværende kongepar fulgte opp denne tradisjonen da de ble signet i Nidarosdomen. Det ble blant annet lagt merke til at høytideligheten ble lagt til en søndag, og ikke til den datoen da kong Haakon ble kronet og kong Olav ble signet.

– Lå det en markering av søndagen som belligdag i dette?

– Det falt meg ikke inn at signingen

kunne legges til noe annet enn en høymessesøndag. Det var det eneste naturlige.

– Ved signingen i Nidarosdomen ble denne bunnen bedt: «Vi ber om nåde til han som kneler for ditt åsyn. Sign kong Harald V, styrk og led ham i hans gjerning». Har Deres Majestet opplevd at denne bunnen betydde noe for Deres daglige gjerning?

– Ja, forbønnshandlingen har bidratt til å se tjenesten i større sammenheng, og understreke at en er satt inn i et større fellesskap. Men bunnen i Nidarosdomen følges jo faktisk opp hver eneste søndag i kirkebønnen i høymessen. Og det er godt å motta brev der folk forteller at de ber for meg.

– Hva betyr det å vite at man blir bedt for?

– Det gir en god basis for å utføre gjerningen jeg tross alt er satt til å gjøre. Det er kraft i de foldede hender, og når denne kraften slik blir konsentrert – jeg tror ikke om min person, men om kongegjerningen – så er det klart at det føles godt.

Kong Harald forteller at hans første minne fra kirken er fra krigsårene. En julekonsert i Washington DC, der Händels hallelujakor ble sunget, gjorde dypt inntrykk på guttungen.

Senere er det blitt mange kirkeinntrekk for Kongen. Både i embets medfør og av andre grunner har han for eksempel hørt svært mange forskjellige prester preke.

– Hva slags prekener liker Kongen best?

– Det er helheten og sammenhengen i gudstjenesten som er så fin. Heldigvis er det forskjellige måter å preke på. Om alle skulle holdt samme preken hver søndag, ville det vært kjedelig.

– Foretrekker Kongen prekener som appellerer til intellektet eller følelsene?

– Helst begge deler.

– Mange har bemerket at Kongen synger ivrig med i salmene. Har Deres Majestet noen yndlingsalme?

– Nei, jeg tror ikke jeg har noen yndlingsalme. Men jeg synes det er veldig positivt at vi nå har fått en ny salmebok. Det er mange nye salmer, og melodiene og salmene er blitt litt lysere og lettere. Man har tatt inn salmer fra blant annet den engelske tradisjonen, og det synes jeg er positivt.

– Så Kongen bærer ikke

til dem som er skeptisk til nye oversettelser og endring av tradisjoner?

– Nei, jeg tror en ordlyd som bare skal ta vare på tradisjoner, men som folk ikke lenger forstår, ikke har så mye verdi. Det er bedre at man forstår, og det er lettere jo nærmere ordlyden ligger dagligtalen.

Tross alle tradisjonsbånd er det altså enkelte nyanser mellom kong Harald og hans far. Kong Olav markerte i intervjuet en uvilje mot endring av liturgi og salmebøker, og foretrakk intellektuelle prekener.

KONGEN OG ABORTLOVEN

Den største påkjenningen på forholdet mellom stat og kirke de senere årene har dreid seg om abortloven. Det har i ettertid kommet flere antydninger fra de som var involvert om at kong Olav følte denne striden som en sterk belastning fordi han personlig hadde mest forståelse for kirkens synsvinkel. I Belgia førte en lignende situasjon noen år senere til at kong Baudoin abdiserte den dagen abortloven skulle undertegnes, for så å gjenoppta kongsgjerningen dagen etter.

– Hvor vanskelig opplevde kong Olav striden omkring abortloven?

– Det vet jeg faktisk ikke. Han diskuterte den aldri med meg. Men hvis han opplevde det som en vanskelig sak, så kan jeg helt sikkert si at pliktene overfor det konstitusjonelle sto øverst for ham. Han var veldig bestemt på å ikke ta stilling i slike kontroversielle politiske saker. Dermed ikke sagt at han ikke hadde meninger, og det tror jeg også folk var klar over at han hadde.

– Så en belgisk løsning var aldri på tale?

– Det spurte jeg ham faktisk om. Etter at kong Baudoin hadde abdisert for en dag sa jeg at det i en tilsvarende situasjon ikke ville være nødvendig hos oss, for vi har jo det utsettende veto. Da sa han noe som står spikret fast hos meg. Han sa at den paragrafen skal ikke brukes i slike saker. For ham kom det konstitusjonelle foran alt annet.

– I jubileumsåret strides kirken om homo-fili. Er det til skade for kirken?

– Jeg vet ikke hva man skal si til det. Vi må vel leve med at kirken er en stor organisasjon og har et stort mangfold i seg. Vi

må leve med hverandres forskjellighet. Men selv med indre spenninger er det kirkens oppgave å formidle Bibelens tidløse budskap. Kanskje kommer kirken styrket ut av en slik diskusjon.

KONGE FOR ALLE

I mange hundre år var det en selvfølge at alle nordmenn var kristne. Vi levde i det som kalles den kristen enhetskultur. Slik er det ikke lenger, og de siste årene har også andre religioner vunnet innpass her i landet, blant annet gjennom innvandring. Særlig har det vakt reaksjoner at Norge har fått innbyggere som bekjenner seg til islam. Enkelte frykter for vår kristne kultur.

– Kong Haakon sa en gang at han var kommunismenes konge. Er Deres Majestet muslimenes konge?

– Jeg er konge for alle landsmenn, uansett religion eller politisk oppfatning. Det var vel det som lå i kong Haakons utsagn.

– Hva betyr det for Norge som et kristent land at vi har fått andre religioner som islam inn i landet?

– Det er både en utfordring og en fordel. Mangfoldet skaper problemer, men det er også berikende. Vi burde komme styrket ut av å få flere impulser inn i det norske samfunn.

– Hva med den frykt som en del kjenner for at norsk identitet skal gå tapt?

– Jeg tror ikke det er noe stort problem. Om du spør våre naboer, så tror jeg ikke de ser det som den mest overhengende faren at norsk egenart skal gå til grunne.

– Hvor viktig er kristendomsundervisningen i skolen?

– Kristendomsundervisningen har vært et bidrag til dapsopplæringen og til bevisstgjøring om vår kulturtradisjon. Men det gjøres mye fint kristent undervisningsarbeid også utenom skolen. Det har for eksempel vært fint å treffe dem som har vært trofaste i søndagsskolen når de kommer for å få Kongens fortjenstemedalje.

– Bur det være obligatorisk at alle lærer om kristendom i grunnskolen?

– Norge er et kristent land, og våre idealer er bygget på et kristent verdigrunnlag. Så for å leve i dette landet mener jeg nok man må ha et minimum av kunnskap om kristendommen.

Forts. neste side

«Det er helheten og sammenhengen i gudstjenesten som er så fin. Heldigvis er det forskjellige måter å preke på. Om alle skulle holdt samme preken hver søndag, ville det vært kjedelig.»

«Jeg setter ikke pris på hennes reaksjon, men jeg kan forstå den. Man kan bli så provosert at man sprekker og gjør ting som ikke bør gjøres. Det var ikke et bilde av en pike på sykkel fotografene var ute etter. Men de fikk kanskje provosert fram det bildet de ønsket.»

Forts. fra forrige side

– I et samfunn som spriker i flere retninger, trenger vi kongedømmet mer enn før for å samle oss til et fellesskap?
– Kongedømmet er et lim som holder samfunnet sammen. Vår hovedoppgave er å samle. Det er det som er visen med hele systemet, å ha noen som er hevet over politikken, en institusjon alle kan slutte seg til på tvers av all uenighet.

SAMARBEID OG RESPEKT

Den norske kongefamilien er utenfra sett et eksempel på samhold og gode familieforhold. I en tid da familier går i stykker i økende antall, framstår kongefamilien som et alternativ.

– Hva er hemmeligheten for å få slike gode forhold i familien?

– Jeg vet ikke om jeg har noen resept. Men la oss ta noen stikkord: Samarbeid, respekt for hverandre, tilgivelse og å bruke tid på hverandre. Dette gjør seg ikke selv, det må arbeides med jevnt og trutt.
– De siste tiårene er det blitt mer vanlig å leve sammen uten å gifte seg. Er det et problem for samfunnet?

– Jeg opplever ekteskapet som en god forpliktende institusjon som har vist sin overlevelsessevne gjennom mange generasjoner. Det er veldig viktig for barn at de føler trygghet og stabilitet i hjemmet.

– Er det en mangel på gode forbilder i vår tid?

– Problemet er vel at det er altfor mange forbilder, men for få gode. Vi bombarderes med forbilder, særlig i mediene. Det blir ingen entydighet, men en jungel der det er vanskelig for den oppvoksende slekt å finne hva som er riktig og galt. Kanskje det er der vi har problemer med å hjelpe ungdommen til å finne frem.

– Kongen hører til dem som blir oppfattet som et forbilde. Opplever det som en forventning eller et kall?

– Jeg tror nok forventning er riktigere enn kall. Enten man liker det eller ikke, så blir alle som har en offentlig funksjon forbilde for en del mennesker. Det er en god følelse, men også litt skremmende.

LOV Å MISLYKKE

– Mange vil vegre seg for å være forbilde fordi de ikke føler seg så vellykket. Hvordan skal vi forholde oss når vi mislykkes?

– Det er jo det som ligger bak når jeg sier at forventningen om å være forbilde kan oppleves som skremmende. Man vet at man ikke kan leve opp til alle idealene. Det mislykkede må man bare innrømme, og så er det viktig å kunne be om tilgivelse.

– Men å mislykkes er ikke noe hinder for å være forbilde?

– Nei, tvertimot, tror jeg.

– Hva skal vi gjøre med tendensene til et mer voldelig og brutalt samfunn?

– Dette med forbildene og hvor vi får dem fra er viktig. På fjernsyn ser vi forbilder som bruker vold, og volden er akseptert som underholdningsinnslag. Til slutt reagerer man kanskje ikke når volden er alvor. Jeg mener ikke man skal forby dette, men det blir viktig med et forebyggende arbeid.

– Bidrar måten mediene formidler virkeligheten til å ta motet fra oss?

– Ja, jeg tror det. Det er stort sett vold og elendighet på alle førstesider. For-

skjellen nå fra før, er at vi får det rett inn i stua.

– Men slik er virkeligheten, og da må vel mediene avspeile den?

– Jo, men det er et spørsmål om vi har godt av det. Det er ikke så sikkert vi har.

IKKE KJENDISER

Det er ikke bare når det gjelder formidling av verdens ondskap at mediene er blitt mye mer påtrengende. Deler av journalistikken går langt inn i det som har vært regnet for folks privatliv. Særlig utleveres de såkalte kjendisene.

ikke må være for hårsåre, men akseptere at det er offentlig interesse for familien?

– Folk har krav på å få vite dette, jo, jeg har hørt man sier det. Men da bør man

huske på at vi skal leve med dette hele livet. Vi kan ikke trekke oss tilbake og bli privatpersoner, slik både popstjerner og politikere kan. For eksempel opplevde vi at en lokal radiostasjon brukte helikopter over sommerstedet vårt for å rapportere om hva vi gjorde og hadde på oss. Det er en inntrenging i privatlivet som ikke hører noen steder hjemme. Og dette rammer ikke bare oss, men også omgivelsene våre. Kronprinsen og prinsessen føler at de er skyld i de belastninger som deres venner påføres. Vennene utsettes for eksempel for forsøk på bestikkelse og belei-

Mandela som rakte hånden frem, men det ville ikke blitt noen forsoning om ikke også Frederik de Klerk hadde rakt hånden ut til forsoning. Det var kanskje heller ikke så lett å se forskjell på rett og galt i Sør-Afrika som her hvor vi hadde en felles ytre fiende.

– Har Kongen fått noen reaksjoner på dette ønsket om forsoning?

– Mitt inntrykk er at dette er et ganske alment ønske, og jeg har generelt fått mange vennlige kommentarer til min tale på Akershus 8. mai. Det må finnes klare skiller mellom riktig og galt. Men ingenting kan gro i hat og bitterhet.

– Forsoningen er jo en kristen hovedtanke. Hva er Kongens personlige forhold til forsoningstanken?

– Også i Bibelen finner vi at forsoning-en må være tosidig. Det vil si at synds-

– Vår hovedoppgave er å samle. Det er det som er visen med hele systemet, sier kong Harald i dette intervjuet med Vårt Lands samfunnsredaktør, Erling Rimebaug.

– Er denne personorienterte journalistikken blitt et problem for kongefamilien?

– Jeg vil reservere meg mot at kongefamilien er kjendiser. Det er forskjell på kjendiser og kjente personer. Det råkjørret den yngre generasjon i vår familie har fått merke de siste årene, har vært belastende både for familien og dem personlig. De som leser slike reportasjer, bør tenke over hva journalister og fotografer gjør for å få tak i dette stoffet. Måten det skjer på er mer belastende enn det som faktisk står i avisene og bladene. Ofte har det vært en meget ubehagelig prosess. Jeg tror Martha Louises reaksjon i Nederland er et eksempel på det. Hun ble provosert over lang tid, og reagerte på det. Jeg setter ikke pris på hennes reaksjon, men jeg kan forstå den. Man kan bli så provosert at man sprekker og gjør ting som ikke bør gjøres. Det var ikke et bilde av en pike på sykkel fotografene var ute etter. Men de fikk kanskje provosert fram det bildet de ønsket.

– Nå sier norske redaktører at kongehuset

res i dagevis. Våre barn synes det er veldig trist at det skal være en belastning å være deres venner. Jeg merket meg da det var innringingsprogram i NRK-Radio om dette at de fleste var enige i at man nå har passert grensen for det akseptable.

FORSONING

1995 er et jubileumsår i Norge. En måned før kirkejubileet feiret vi frigjøringsjubileet. I den forbindelse tok Kongen opp behovet for forsoning overfor de som havnet på gal side under krigen.

– Hvordan har det seg at man i Sør-Afrika kan forsones med en gang, mens vi måtte vente i femti år før det kunne bli et tema?

– Denne prosessen

er ikke slutt i Sør-Afrika. Men både i Norge og Sør-Afrika gjelder det at forsoningen må være tosidig. Det var Nelson

forlatelsen forutsetter at du først har sagt: Jeg har syndet. Den generelle tilgivelse er ikke så mye verd. Da er vi tilbake i middelalderens avlat.

– Selv om tidene var vanskelige under krigen, så hadde man likevel et håp om at alt skulle bli mye bedre når freden kom. Er dette noe vi mangler i dagens samfunn?

– Jeg tror nok at mange unge føler en tomhet og oppgittethet, at det ikke er noen vei som fører frem. Kanskje vi har det for godt materielt sett. Det er ikke sikkert er blitt lykkeligere av det. Vi trenger å spørre oss selv: Hvor var det vi gikk feil? Det er viktig med et håp som strekker seg ut over dette livet, en forankring i noe som er høyere enn en selv.

– Kong Olav sa i forbindelse med en tale i Kong Haakon's kirke i København at vi må vente på Jesu gjenkomst. Er dette en forventning Kongen har?

– Ja, det er det som er håpet. Det nye testamente dreier seg om.

«Vi trenger å spørre oss selv: Hvor var det vi gikk feil?

Det er viktig med et håp som strekker seg ut over dette livet, en forankring i noe som er høyere enn en selv.»